

«Круглий стіл» із проблем впровадження в Україні екосистемних послуг

23 листопада 2021 року, у прес-центрі «Укрінформ», в онлайн режимі на платформі ZOOM, відбувся третій «Лісовий діалог», організований офісом лісової сертифікації «FSC Україна».

Цей важливий природоохоронний захід, присвячено обговоренню питань монетизації послуг екосистем, їх імплементації в систему інструментів державної екологічної та лісової політики, а також перспектив розвитку приватного ринку послуг екосистем у контексті досягнення цілей сталого розвитку.

Нагадаємо, що «FSC Україна» робить свій посильний внесок у реалізацію глобальної стратегії лісової сертифікації «FSC» на 2021-2026 роки, ініціюючи серію круглих столів за назвою «Лісові діалоги», метою яких є налагодження діалогу між різними зацікавленими сторонами у лісовій сфері заради досягнення цілей сталого розвитку. Адже, довгострокова тенденція обмеження лісокористування та підвищення ролі лісів у вирішенні проблем змін клімату, зокрема, досягненні вуглецевої нейтральності та збереженні біорізноманіття, зумовлює необхідність змін у лісогосподарській та природоохоронній сферах. Підтримку таких послуг екосистем, як збереження біорізноманіття, рекреація, накопичення вуглецю, водоохоронні функції лісів тощо слід розглядати як цілеспрямовану діяльність, а не побічний продукт традиційних практик лісогосподарування.

Відповідно актуальними стають питання монетизації послуг екосистем, їх імплементації в систему інструментів державної екологічної та лісової політики, а також перспектив розвитку приватного ринку послуг екосистем. Тому на «Круглому столі» на тему «Монетизація послуг екосистем в Україні: утопія чи недооцінені можливості досягнення цілей сталого розвитку», охарактеризовано питання послуг екосистем у контексті екологічної та лісової політики; розглянуто можливості монетизації послуг екосистем через зміни у підходах до фінансування та формування державного замовлення; проаналізовано потенціал приватного ринку послуг екосистем в Україні та обговорено роль і значення верифікації та сертифікації послуг екосистем. Відкрив зібрання вступним словом директор «FSC Україна» Павло Кравець. Цікавим модератором «Круглого столу», виступив відомий український журналіст, автор та ведучий аналітичної програми «Сьогодні» на телеканалі «Україна» Олег Панюта,.

В роботі «Круглого столу» взяли участь представники майже ста державних органів, установ природно-заповідного фонду України, лісогосподарських підприємств, наукових та громадських організацій.

А в дискусії в форматі «Запитання і відповідь», виступили: професор кафедри екологічної економіки і бізнесу Національного лісотехнічного університету України, доктор економічних наук Ігор Соловій; директор Департаменту природно-заповідного фонду та земельних ресурсів Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України Едуард Арустамян, голова Державного лісового агентства України Юрій Болоховець, директор інституту лісівництва та декоративного садівництва Національного університету біоресурсів та природокористування Роман Васишин, голова товариства лісівників України

Юрій Марчук, керівник напрямку «Ліси» Всесвітнього фонду природи Андрій Блига, представник міжнародної компанії «Пепсі-Ко» Олександр Баркле, доктор біологічних наук, професор, заступник директора Карпатського біосферного заповідника Федір Гамор, заступник директора Департаменту природно-заповідного фонду та земельних ресурсів Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України Анастасія Драпалюк, директор деревообробного підприємства «ВГСМ- меблеве підприємство», громадська діячка Ірина Мацепура, менеджер Франфуркського зоологічного товариства Роксолана Петровська, директор Яворівського національного природного парку Михайло Біляк та інші.

Варто також нагадати, що ЮНЕСКО вперше, у Мадридському плані дій для біосферних резерватів, який схвалений у лютому 2008 року, на Всесвітньому конгресі біосферних резерватів (Іспанія, Мадрид), до речі в роботі якого я мав честь брати участь, наведено визначення та опис екосистемних послуг, які зараз отримують широке визнання в державному та приватному секторі й серед громадських організацій.

Тоді ж визначено чотири різних категорії послуг: підтримуючу (кругообіг поживних речовин, формування ґрунтів і виробництво первинної продукції), забезпечуючу (їжа, прісна вода, деревина і волокна, паливо), регулюючу (клімат, регулювання повеней і подолання захворювань, очистка води) і культурну (естетична, духовна, освітня та рекреаційна) функції.

А ідею біосферних резерватів, як територій сталого розвитку, запропоновано розглядати як спробу визначення та створення специфічного для конкретної території поєднання підтримуючих, забезпечуючих, регулюючих і культурних екосистемних послуг, що створюють умови для екологічного, економічного та соціального добробуту місцевих громад та зацікавлених сторін.

Тоді ж також визначено, що активні та постійні консультації між науковими та дослідницькими співтовариствами, органами та інституціями, які розробляють політику і приймають рішення, та які здійснюють управління та використання природних ресурсів, й місцеві громади в зоні діяльності біосферних резерватів, мають важливе значення для знаходження оптимальних рішень, щодо надання та поєднання екосистемних послуг.

Тому, виступаючи в дискусії відносно монетизації екосистемних послуг, мною запропоновано, по-перше розробити та затвердити в Кабінеті Міністрів України Методику оцінки вартості екосистемних послуг та порядок їх сплати користувачами, насамперед для особливо цінних природних об'єктів (як наприклад, пралісів та природоохоронних територій), повести в цьому напрямку активну роз'яснюючу роботу тощо.

По-друге, ми привернули увагу учасників зібрання до ролі Лісової сертифікації (FSC) в збереженні лісових екосистем у Карпатах. Для нас це дуже важливо, бо ще у 2000 році Карпатський біосферний заповідник, спільно із Екологічним клубом «Карпати», управлінням лісового господарства Закарпатської області та Державним управлінням екобезпеки в Закарпатській області, випустили ліфлет «Сертифікація лісового господарства-запорука сталого розвитку Карпатського регіону». Тоді ми наголошували, що сертифікація-шлях до збереження лісів. Ми уже тоді чітко висловлювались, що зовсім припинити вирубування лісів неможливо, оскільки існує постійна потреба в деревині. Але можливо

налагодити екологічно обґрунтоване і збалансоване використання лісів, яке має гарантувати збереження здорового довкілля.

Кваліфіковану оцінку екологічної спрямованості та безпеку регіональної системи лісокористування, має надаватись у процесі Лісової сертифікації, результати якої підтверджуються відповідними сертифікатами. Але в подальшому формальна купівля таких сертифікатів (а вони дають право експорту деревини на європейські ринки), без дотримання екологічного законодавства, окремими лісогосподарськими підприємствами, на жаль дескредитує цю прекрасну ідею.

Тому є великі очікування, що цікава та змістовна дискусія, яка пройшла за «круглим столом», сприятиме порозумінню у пошуках консенсусу із питань запровадження послуг екосистем в екологічній та лісовій політиці, вибору підходів до їх монетизації та дотримання існуючих високих вимог до проведення сертифікації лісів.

Федір ГАМОР, доктор біологічних наук, професор, заслужений природоохоронець України, заступник директора КБЗ